

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1943 kl. 12 m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1943/44 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande i anledning av följande av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1943/44 under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet med undantag av anslagen under C. Allmänna indragningsstaten.

Beträffande utredningen i de i utlåtandet omförmälda ärendena får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1943 (XII h. t.).

Ändrad uppställning av huvudtiteln. *Chefen för finansdepartementet* har inledningsvis erinrat, att 1941 och 1942 års pensionsregleringar för tjänstemän och arbetare m. fl. medfört behov av en översyn av tolfte huvudtitelns uppställning. *Statskontoret* har i skrivelse den 18 september 1942 framlagt förslag till omläggning av huvudtitelns uppställning. Över förslaget har utlåtande avgivits av riksräkenskapsverket.

Statskontoret har i sin skrivelse inledningsvis anfört i huvudsak följande.

Uppställningen av riksstatens särskilda huvudtitel för pensionsväsendet har i stort sett bibehållits oförändrad sedan år 1914. Från och med nämnda år fördelades anslagen för pensioneringsändamål å två huvudgrupper, betecknade A. Civila pensionsväsendet och B. Militära pensionsväsendet. Såsom en tredje huvudgrupp C. upptogs Allmänna indragningsstaten. I riksstaten för budgetåret 1935/36 uppfördes under huvudtiteln för första gången anslag för pensionering enligt de vid 1934 års riksdag antagna arbetarpensionsbestämmelserna. Då tillämpningsområdet för dessa bestämmelser omfattade både den civila och den militära förvaltningen, placerades anslagen tillsammans med anslagen till allmänna indragningsstaten och till diverse pensioner och understöd i C-gruppen, vilken därvid erhöll den nuvarande beteckningen Gemensamma anslag. Till denna grupp ha sedermera hänförts anslagen till pensioner åt efterlevande till arbetare (budgetåret 1936/37) och befattningshavare (budgetåret 1937/38) i statens tjänst. Den från början avsedda systematiska ordningen för huvudtitelns anslagsuppställning har därmed i väsentliga delar brutits.

Såsom exempel på bristande enhetlighet i anslagsuppställningen anför statskontoret vidare bland annat, att anslaget till pensioner åt efterlevande till be-

fattningshavare i statens tjänst — civila såväl som militära — är uppfört under huvudgruppen C, medan det procentuella tillägget till samma pensionärer är fördelat på anslag under huvudgrupperna A och B, samt att bidragen till det statsunderstödda pensionsväsendet i vissa fall redovisas gemensamt med utgifter för det statliga pensionsväsendet och i övrigt bestridas från särskilda anslag.

För att vinna en rationell grund för anslagsgrupperingen föreslår statskontoret i första hand, att från tolfte huvudtiteln överflyttas vissa anslag, som ämbetsverket anser knappast höra hemma bland anslagen till pensionsväsendet. Ämbetsverket åsyftar härvid följande anslag i den löpande riksstaten, nämligen:

- A 9. Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.,
- A 10. Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning,
- A 18. Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig,
- B 10. Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Beträffande anslagen A 9, A 18 och B 10 förordar statskontoret överflyttning till femte huvudtiteln eller, såvitt angår A 18 och B 10, möjligen till fjärde huvudtiteln.

I fråga om anslaget A 10 yttrar ämbetsverket:

Anslaget disponeras av statskontoret för utbetalning, på rekvisition i mån av behov, till järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen. Å detsamma redovisas på detta sätt slutligt kostnaderna för pensioner enligt kungörelsen den 8 november 1918 (nr 859) åt vissa f. d. anställningshavare vid nämnda byggnadsföretag. Under erinran om att berörda pensioneringsbestämmelser upphävs och ersatts genom kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) samt att pensioner åt motsvarande personal enligt såväl denna kungörelse som dess efterföljare, kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696), bestridas av respektive affärsverks driftmedel, får statskontoret föreslå, att kostnaderna för de enligt förenämnda 1918 års kungörelse utgående pensionerna överflyttas från anslag å riksstaten till respektive affärsverks omkostnadsstater. Samma anordning bör i så fall även genomföras beträffande de å dessa senare pensioner utgående pensionstillägg och pensionsförhöjningar samt dyrtidstillägg, vilka förmåner för närvarande bestridas av respektive anslag A 2 och A 3.

Vad härefter angår grupperingen av de anslag, som ansetts böra bibehållas å tolfte huvudtiteln, har statskontoret erinrat, att anslagen för pensioneringsändamål avse dels statsanställd, dels icke statsanställd personal. Då det förefallit statskontoret vara av väsentlig betydelse, att pensionsutgifterna för dessa båda personalkategorier hållas isär vid anslagsredovisningen, har ämbetsverket grupperat anslagen enligt denna indelningsgrund. Statskontoret har i enlighet härmed uppfört pensionsanslagen under två huvudgrupper, betecknade *A. Statliga pensionsväsendet* och *B. Statsunderstödda pensionsväsendet*. De å huvudtiteln förekommande anslagen till löner åt personal å in-

dragningsstat m. m. skola enligt statskontorets förslag sammanföras under en fristående huvudgrupp, betecknad C. *Allmänna indragningsstaten*.

Då det vore av väsentlig betydelse, att pensionskostnaderna för statsanställd personal hölles åtskilda från motsvarande kostnader för icke statsanställd personal, har riksräkenskapsverket förordat, att denna indelningsgrund på sätt statskontoret föreslagit tillämpas vid tolfte huvudtitelns uppställning. För erhållande av fortlöpande överblick av statsutgifternas fördelning på civila ändamål och försvarsändamål borde emellertid enligt riksräkenskapsverkets uppfattning beträffande sådana anslag, som avsåge såväl civila som militära pensionskostnader, föreskrivas, att de båda slagen av kostnader i bokföringen skulle redovisas var för sig.

För egen del har *chefen för finansdepartementet* anfört i huvudsak följande:

Vad först angår frågan om utbrytning från tolfte huvudtiteln av vissa anslag, får jag efter samråd med vederbörande departementschefer förorda, dels att det nuvarande anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. (A 9) överföres till femte huvudtiteln, dels att det nuvarande anslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning (A 10) får utgå ur riksstaten och att kostnaderna för ifrågakvarande pensioner, jämväl vad tilläggsförmåner angår, bestridas av vederbörande affärsverks driftmedel, dels ock att de nuvarande anslagen till ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, (A 18) och till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, (B 10) överföras till fjärde huvudtiteln.

Vad härefter angår grupperingen av utgifterna under tolfte huvudtiteln, har jag funnat mig kunna i allt väsentligt biträda statskontorets förslag. Det av riksräkenskapsverket framställda önskemålet om särskiljande av civila och militära pensionskostnader bör, såsom i ämbetsverkets yttrande förutsetts, tillgodoses vid anslagsbokföringen.

Vad beträffar förvaltningskostnaderna för statens pensionsanstalt, får jag med hänsyn närmast till pågående utredning rörande den av anstalten bedrivna verksamheten förorda, att dessa kostnader tills vidare få stanna på tolfte huvudtiteln.

Mot den sålunda ifrågasatta ändringen av tolfte huvudtitelns uppställning har utskottet icke funnit anledning till erinran. Förslaget innebär bland annat, att nu tillämpade uppdelning av pensionskostnaderna på särskilda anslag för civila och militära befattningshavare m. fl. skulle slopas. Ifrågakvarande kostnader skulle emellertid i statsräkenskaperna bokföras var för sig. Utskottet vill framföra det önskemålet, att uppgift å kostnadernas fördelning på civila ändamål och försvarsändamål offentliggöres i lämplig form, exempelvis i statsverkspropositionen.

Utskottet.

Utredning angående förbättring av vissa äldre tjänstepensioner. De under åren 1941 och 1942 företagna pensionsregleringarna ha endast i begränsad utsträckning erhållit tillämpning å tidigare avgångna befattningshavare. Det har emellertid varit avsett att efter pensionsregleringarnas genomförande

undersöka, i vad mån förhållandena kunde påkalla någon förbättring jämväl av äldre tjänstepensioner. Efter slutförande av vissa inom finansdepartementet pågående undersökningar, har *chefen för finansdepartementet* för avsikt att underställa Kungl. Maj:t frågan, huruvida åtgärder böra vidtagas vid årets riksdag för att tillgodose mera trängande behov av pensionsförbättringar.

A. Statliga pensionsväsendet.

1:o) **Tjänstepensioneringen: Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 1—7 framställda förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 26,000,000 kronor;

b) till *Pensioner åt f. d. militära beställningshavare å reservstat* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 430,000 kronor;

c) till *Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 800,000 kronor;

d) till *Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* 1,500,000 kronor;

e) till *Pensioner åt viss arbetarpersonal i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 75,000 kronor;

f) *dels* till *Vadstena krigsmanshuskassa* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,515,000 kronor;

dels ock besluta, att till nämnda anslag skola efter ingången av budgetåret 1943/44 för samma budgetår överföras ej mindre från invalidhusfonden ett belopp av 32,000 kronor än även från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 85,000 kronor;

g) till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 100,000 kronor.

2:o) **Familjepensioneringen: Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 8 och 9 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 8,500,000 kronor;

b) till *Pensioner åt efterlevande till arbetare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor.

3:o) **Gemensamma anslag: Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl., m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 10 och 11 framställda förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till *Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 15,000 kronor;

b) till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,770,000 kronor.

B. Statsunderstödda pensionsväsendet.

4:o) **Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt.** Anvisningen av statsmedel till statens pensionsanstalt har från och med budgetåret 1933/34 inskränkts till belopp, som — jämte anstaltens övriga inkomster — beräknats erforderliga för bestridande av anstaltens löpande utgifter för pensioner och förvaltningsändamål utan anlitanade av dess kapitalbehållning. För innevarande budgetår har för ändamålet ett belopp av 4,100,000 kronor uppförts i riksstaten såsom förslagsanslag (A 11).

I skrivelse den 25 augusti 1942 har *statens pensionsanstalt* framlagt förslag angående bidrag till pensioneringskostnaderna för pensionsanstalten för budgetåret 1943/44. Av skrivelsen framgår i huvudsak följande.

Pensionsanstaltens *inkomster* under budgetåret 1941/42 hava, om man bortser från anvisade anslagsmedel, i avjämnade belopp utgjort:

årliga pensionsbidrag kronor	9,737,000
engångsavgifter »	857,000
räntor m. m. »	7,228,000

Summa kronor 17,822,000.

Med utgångspunkt från medeltalet av inkomsterna av årliga pensionsbidrag under de tre senaste budgetåren och under beaktande av den till omkring 950,000 kronor uppskattade ökning av bidragen, som är att motse på grund av pensionsregleringen från och med den 1 juli 1942 för folkskolans lärare, beräknar pensionsanstalten inkomsterna under budgetåret 1943/44 av de årliga pensionsbidragen från befattningshavare och huvudmän till omkring 11,000,000 kronor. Inkomsterna av engångsavgifter under samma bud-

getår uppskattar pensionsanstalten till ungefärliga medeltalet av motsvarande inkomster under de fem budgetåren 1937/38—1941/42 eller till omkring 750,000 kronor. Av pensionsanstaltens räntebärande tillgångar — omkring 189,000,000 kronor — beräknas omkring 167,000,000 kronor vara placerade i riksgäldskontoret mot en uppskattad ränta av 3.5 %, omkring 20,300,000 kronor hos kommuner mot en medelränta av 4.5 % samt omkring 1,700,000 kronor i obligationer mot en medelränta av 3.3 %. Ränteinkomsterna under ifrågavarande budgetår uppskattas därför av pensionsanstalten till omkring $(0.035 \times 167,000,000 + 0.045 \times 20,300,000 + 0.033 \times 1,700,000 =)$ 6,814,600 kronor eller i avjämnat belopp 6,815,000 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle anstaltens inkomster under nästa budgetår komma att utgöra sammanlagt omkring $(11,000,000 + 750,000 + 6,815,000 =)$ 18,565,000 kronor.

Pensionsanstaltens *utgifter* under budgetåret 1941/42 ha i avjämnade belopp utgjort:

för pensioner	kronor 19,947,000
» förvaltningskostnader	» 181,600
	Summa kronor 20,128,600.

Enligt vad pensionsanstalten framhåller ha utgifterna för pensioner på grund av automatisk kostnadsstegring ökat med omkring 1,120,000 kronor under budgetåret 1940/41 och med omkring 1,360,000 kronor under budgetåret 1941/42. För innevarande och nästkommande budgetår räknar pensionsanstalten med fortsatt automatisk kostnadsstegring av sammanlagt omkring 3,400,000 kronor. Härtill kommer av förenämnda pensionsreglering föranledd kostnadsstegring, vilken för budgetåret 1943/44 beräknats till omkring 2,300,000 kronor. Pensionsanstalten uppskattar sålunda pensionsutgifterna under sistnämnda budgetår till $(19,947,000 + 3,400,000 + 2,300,000 =)$ 25,647,000 kronor eller i avrundat belopp 25,650,000 kronor.

Under antagande att förvaltningsutgifterna i enlighet med i det följande framlagda beräkningar komma att uppgå till omkring 200,000 kronor, uppskattar pensionsanstalten sålunda utgifterna å anslaget för nästa budgetår till $(25,650,000 + 200,000 =)$ 25,850,000 kronor.

Med dessa utgångspunkter och under förutsättning, att medelsanvisningen begränsas på sätt som skett under senare år, föreslår pensionsanstalten, att anslaget för budgetåret 1943/44 upptages till ett belopp av $(25,850,000 - 18,565,000 =)$ i avrundat tal 7,300,000 kronor.

Vad beträffar pensionsanstaltens förvaltningskostnader under nästa budgetår har anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän i förslaget omräknats till 77,000 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har avrundats till 7,150 kronor. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har föreslagits sänkt till 56,200 kronor. Utgifterna för kristillägg ha beräknats till 20,470 kronor. Den under anslagsposten till övriga utgifter uppförda delposten till depositionskostnader har nedsatts till 3,600 kronor. Förvaltningsbidraget från lärarinnornas pensionsanstalt har upptagits till 9,600 kronor.

De av pensionsanstalten verkställda beräkningarna ha icke givit *chefen för finansdepartementet* anledning till erinran.

Utskottet.

Vad Kungl. Maj:t under punkten 14 föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer.

att riksdagen må
dels godkänna följande stat för statens pensionsanstalt att
tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Stat.

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	77,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,150
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	»	56,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	19,240
5. Barn tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	540
6. Kristillägg, <i>förslagsvis</i>	»	20,470

Säger för avlöningar kronor 180,600.

Omkostnader:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	800
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	10,800
3. Övriga utgifter:		
a. Hyra, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	15,000
b. Depositionskostnader		
m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	3,600
	»	18,600

Säger för omkostnader kronor 30,200

Summa kronor 210,800.

Särskilda uppbördsmedel:

Förvaltningsbidrag från lärarinnornas pensionsanstalt	kronor	9,600
Hyresmedel	»	500

Säger för särskilda uppbördsmedel kronor 10,100

Nettoutgift kronor 200,700;

dels ock till Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 7,300,000 kronor.

5:o) **Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare, m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts under punkterna 15—19 framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 9,500 kronor;

b) till *Bidrag till pensionering av vissa barnmorskor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 kronor;

c) till *Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 24,000 kronor;

d) till *Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 460,000 kronor;

e) *dels* medgiva, att under kalenderåret 1943 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt samma grunder, som i dylikt hänseende varit gällande för kalenderåret 1942;

dels ock till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av 626,000 kronor.

Uppskjutna frågor.

6:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande beträffande nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 12 i fråga om anslag till dyrtidstillägg m. m. å äldre pensioner vid det statliga pensionsväsendet;

punkten 13 i fråga om anslag till kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet;

punkten 20 i fråga om anslag till reglering av äldre tjänste- och familjepensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet;

punkten 21 i fråga om anslag till dyrtidstillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet; samt

punkten 22 i fråga om anslag till kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet;

vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 9 mars 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Åkerberg, Berling, Nordenson*, Sandén, Friggeråker, Sundvik*, Johansson i Fårekulla* och Äqvist*;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Hall, Andersson i Munkaljungby, Sundberg och Malmborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.